

Ordlista för undersökningar

demoskop

Bas

Den mängd svar/intervjuer som undersökningens resultat bygger på.

Bias

Systematiska fel kallas för bias och innefattar alla de fel som inte beror på att ett urval använts. Exempel på felkällor är frågornas utformning, bortfall och insamlingsmetod.

Bortfall

De som inte svarar på undersökningen, för att de inte vill, inte kan, eller inte kan nås.

Felmarginal

Felmarginalen är en osäkerhetsmarginal, som uppstår därför att ett sannolikhetsurval har gjorts istället för att undersöka hela den populationen som är av intresse. Som alltid i stickprovsundersökningar måste man komma ihåg att resultaten är skattningar, inte exakta värden. I felmarginalen ingår inte de systematiska felen. Det gör att den ofta underskattar osäkerheten i en undersökning.

När icke-sannolikhetsurval, t.ex. kvoturval, tillämpas kan inte felmarginalen beräknas.

Icke-sannolikhetsurval

Urvalsmetod där man tillämpar kvoturval eller urval baserat på antaganden om populationen, t.ex. ålder och kön. Metoden förutsätter att man har byggt upp en miniatyrpopulation eller en panel av något slag. Därefter dras urval slumpmässigt från populationen eller panelen eller dess undergrupper. Denna typ av urval tenderar att bli allt vanligare pga ökande bortfall och höga kostnader. Teoribildning pågår i många forskargrupper globalt.

Konfidensintervall

Ett intervall, baserat på felmarginalen, som med specificerad säkerhet täcker det sanna värdet på den parameter man vill skatta. Konfidensgrad avser sannolikheten att ett intervall täcker det sanna värdet och denna sätts ofta till 95% eller 99%. Ett 95%-igt konfidensintervall skall tolkas så att i 95 fall av 100 täcker intervallet det sanna värdet. Ett konfidensintervall är rent numeriskt samma som den dubbla felmarginalen. Vid analys av resultat från undersökningar gjorda med sannolikhetsurval är det återigen väsentligt att komma ihåg att de angivna värdena är skattningar.

Kvantitativ undersökning

En kvantitativ metod är en systematisk empirisk undersökning av något mätbart (t.ex. partisympatier) med hjälp av statistiska eller matematiska metoder. På vårt område sker detta huvudsakligen med datainsamlingar av olika slag som postenkäter, webundersökningar, mobila enheter eller intervjuer.

Kvalitativ undersökning

En kvalitativ metod används ofta som en förberedelse till en kvantitativ undersökning. Metoderna omfattar bl.a. fokusgrupper, djupintervjuer och fallstudier. Med en kvalitativ metod kan man få en djupare förståelse för ett ämne eller det fenomen man vill studera och det blir lättare att formulera hypoteser för en mer ingående kvantitativ undersökning. Utformning av frågor sker ofta med hjälp av kvalitativa metoder.

Medelfel och medelkvadratavvikelse

Medelfelet är standardavvikelsen hos en skattning. Den beror på variabiliteten i data och på urvalsstorleken och är lika med kvadratroten ur variansen. Medelkvadratavvikelsen är summan av variansen och den kvadrerade biasen och är ett mått på det totala felet för en skattning.

Medelvärde

Summan av observationsvärdena delad med antalet observationer (genomsnittet). Medelvärdet för en storhet är en av de vanligaste parametrarna som skattas i en undersökning.

Median

Det mittersta värdet i en redovisningsgrupp då de observerade mätvärdena ordnats i stigande ordning efter mätvärdets storlek (mittenvärdet).

Normalfördelning

Normalfördelning är en statistisk sannolikhetsmodell som används för att beskriva variation i mätvärden.

Obundet slumpmässigt urval (OSU)

Ett urvalsförfarande som innebär att alla i en population, t ex Sveriges befolkning över 18 år, har samma sannolikhet att komma med i urvalet..

Population

En målgrupp, t ex män bosatta i Halland, som man med hjälp av ett stickprov vill dra slutsatser om.

Respondent /-er

Den/de personer som medverkar i undersökningen.

Samplingfördelning

Om vi skulle dra ett "oändligt" antal slumpmässiga urval av samma storlek får vi en samplingfördelning för stickprovsmedelvärdena som är approximativt normalfördelad om urvalsstorleken är tillräckligt stor.

Sannolikhetsurval

Urvalsmetod där man tillämpar en objektiv slumpmekanism vid urvalet. Urvalssannolikheterna för populationens enheter ska vara kända och större än noll. Metodiken för sannolikhetsurval är mycket flexibel och kan anpassas till många praktiska situationer. Hit hör tillämpning av flerstegsurval, klusterurval, stratifierat urval, systematiskt urval och användande av hjälpinformation.

Statistisk signifikans

Ibland talar man om att ett resultat är statistiskt signifikant. Det innebär att det uppmätta värdet i så stor utsträckning avviker från ett jämförelsevärde att avvikelsen med stor sannolikhet inte kan sägas beropa slumpen.

Svarsfrekvens

Hur många som svarat i relation till antalet möjliga svaranden i undersökningen. Ju lägre svarsfrekvensen är desto mer ökar risken för fel i skattningarna. De som inte svarat kategoriseras som bortfall (se ovan).

Urval

De i en population (exempelvis Sveriges befolkning) eller en delpopulation (exempelvis alla män bosatta i Halland) som valts ut att medverka i en undersökning.

Vägning

Ibland talar man i opinionsmätningar om vägning av resultat. Det handlar om att korrigera för bias genom att i efterhand göra justeringar av t.ex. könsfördelningen i det urval som dragits om den avviker för mycket från vad som är känt om populationen. Det är också vanligt att justera för bortfall genom att väga skattningarna genom att utnyttja hjälpinformation.